

Vid 11:e Nordiska folkhälsokonferensen i Trondheim, Norge, 26–29 augusti 2014, enades de 747 deltagarna i sin personliga kapacitet, som engagerade i respektive roller lokalt, regionalt och nationellt i Norden, om följande uttalande:

Trondheimsdeklarationen

Jämlikhet i hälsa och välbefinnande – ett politiskt val!

De nordiska folkhälsokonferenserna har en lång tradition, med start 1987¹, och har över tid utvecklats till en huvudarena för erfarenhetsutbyte, innovation och diskussion om framtidsutmaningar för folkhälsoarbetet i Norden. Vi bygger på erfarenhet, kunskap och praktik från våra länder och omvärlden och erkänner det internationella arbetet genom de globala hälsofrämjande konferenserna, från Ottawamanifestet 1986 till Helsingforsdeklarationen om hälsa i alla politikområden 2013². De globala, regionala och nationella utredningarna av sociala bestämningsfaktorer för hälsa har bidragit till en betydande evidens för att genomföra åtgärder. De nordiska länderna har en lång tradition av att vara internationellt pådrivande och förespråka utvecklingen av strategier, modeller och att solidariskt bidra till att förbättra den globala hälsan. År 2012 antog samtliga 53 medlemsländer inom WHO:s Europaregion policyramverket *Hälsa 2020 – Ett policyramverk för sektorsövergripande insatser för hälsa och välbefinnande i WHO:s Europaregion*³.

För första gången har vi nu en gemensam nordisk deklARATION från Nordiska folkhälso-konferensen 26–29 augusti 2014⁴.

---

¹ Esbo (Helsingfors) 1987, Bergen 1989, Ålborg 1992, Göteborg 1995, Helsingfors 1997, Kristiansand 1999, Odense 2002, Reykjavik 2005, Östersund 2008, Åbo 2011.

² Adelaide 1988, Sundsvall 1991, Jakarta 1997, Mexico 2000, Bangkok 2005, Nairobi 2009, Helsingfors 2013.

³ WHO Europaregionens webbplats: [Health 2020: the European policy framework for health and well-being](#)

⁴ Trondheimsdeklarationen på originalspråk (norska): [Trondheimserklaeringen rettferdig fordeling av helse og trivsel - et politiskt valg!](#)

Samhällsutveckling för hälsa och välbefinnande

Befolkningens hälsa och välbefinnande är ett mått på hur väl politiken lyckats med ett av sina centrala uppdrag. Hälsa och välbefinnande är både en förutsättning för, och investering i, ett gott liv och bärkraftiga och hållbara samhällen.

Vi vet att social ojämlikhet i hälsa följer ett systematiskt mönster, en social gradient, genom hela befolkningen och är ett resultat av den ojämlika fördelningen av makt, pengar och resurser i samhället. Den sociala ojämlikheten i hälsa är oacceptabel och orättfärdig och uppstår i de sociala och materiella betingelserna från människors födsel, uppväxt, vuxenliv och ålderdom.

I våra nordiska länder, Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge och Sverige är folkhälsans utveckling nära förbunden med nordisk politik och välfärdsutveckling. En grundläggande faktor är våra universella välfärdssystem kombinerade med målinriktade insatser. De nordiska länderna har ett starkt offentligt ansvar för de förhållanden som är avgörande för hälsa och välbefinnande, som ekonomisk säkerhet och fördelning, bostadsförhållanden och barns uppväxtmiljöer, utbildning, anställnings- och arbetsliv och miljö, hälso- och välfärdstjänster, kultur och fritid. Till grund för utvecklingen ligger ett demokratiskt styrelsesätt med ett starkt regionalt och lokalt självstyre som har stort inflytande på de samhällsfaktorer som påverkar befolkningens livsvillkor, hälsa och välbefinnande.

I ett globalt sammanhang är folkhälsan i Norden mycket god. Samtidigt står vi inför betydande utmaningar. I likhet med andra länder ha vi inte löst vår största utmaning – att minska social ojämlikhet i hälsa. Vi har därmed gått miste om de största hälsovinsterna på befolkningsnivå. Hälsoskillnaderna måste tas itu med i förhållande till socioekonomi, genus, ålder, etnicitet, funktionshinder och sexuell läggning.

Rätten till hälsa är grundläggande. Resurser och möjligheter måste fördelas så att människor kan forma sina liv utifrån egna önskemål och ambitioner – för sig själv och samhället.

Ett inkluderande samhälle med människan i centrum!

Jämlik hälsa och välbefinnande förutsätter:

INSATSER FÖR DE GRUNDLÄGGANDE ORSAKERNA TILL HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

- Vi behöver investera i goda livsvillkor, som universell välfärd när det gäller bostadsförhållanden och uppväxtmiljöer, utbildning, arbetsliv och arbetsmiljö, hälso- och välfärdstjänster.
- För att främja psykisk hälsa och välbefinnande behöver vi stärka sociala nätverk, delaktighet och socialt stöd i vardagslivet.

- Det finns ett behov av att stärka samhällsinsatser för att förebygga icke smittsamma sjukdomar, i linje med WHO:s globala handlingsplan för förebyggande och kontroll av icke smittsamma sjukdomar⁵. Åtgärder inom områdena hälsosam kost, fysisk aktivitet, tobak, alkohol och droger, skador och våld och psykisk hälsa måste riktas mot de bakomliggande orsakerna och utgå från en förståelse för de politiska och kommersiella krafterna bakom dessa.
- Vinster kan uppnås om investeringar görs för en god start i livet, genom att främja ungdomars hälsa, åtgärder i arbetslivet och ett aktivt, hälsosamt och säkert åldrande.

ETT SAMORDNAT LEDARSKAP OCH EN BESLUTSAMHET TILL GENOMFÖRANDE

- Ledarskap handlar om att fatta beslut och att åstadkomma resultat.
- Strategier, handlingsplaner och mål är aldrig bättre än i den omfattning de blir implementerade. Policyer för jämlik hälsa och välbefinnande utan resurser, strukturer och stark politisk beslutsamhet har liten effekt.
- För att utkräva ansvar krävs mätbara mål för att främja hälsa och välbefinnande med målsättningen att minska social ojämlikhet.
- Samhällsutveckling för hälsa och välbefinnande kräver sektorsövergripande samarbete på likvärdiga premisser och med ömsesidig respekt för olika sektors huvuduppdrag. Vi måste söka ömsesidig nytta och samordningsvinster genom partnerskap och allianser, men också identifiera potentiella intressekonflikter och förhandla fram lösningar utifrån detta.
- Vi behöver öppenhet och delaktighet för bättre resultat och för att stärka människors egna resurser och i det civila samhället.

OMFATTANDE EVIDENS OCH KUNSKAP

- Vi har en god grund för åtgärder, men måste samtidigt stimulera till ökad forskning kring orsakssamband, genomförande och effekterna av åtgärder.
- Utvecklingen av folkhälsoarbetet kräver kunskap från många discipliner och sektorer, liksom tillämpning av olika metoder och människors deltagande.
- Insatser måste utvärderas utifrån ett tvär- och flervetenskapligt angreppssätt där vi lär av erfarenheterna.

SOCIALT HÅLLBARA SAMHÄLLEN OCH EN HÄLSOSAM SAMHÄLLSUTVECKLING

- Det är där människor växer upp, lever och arbetar som vi kan forma de förhållanden som främjar hälsa, välbefinnande och social sammanhållning.
- Lokala och regionala aktörer är närmast befolkningen och utgör ryggraden i folkhälsoarbetet och måste därför tillförsäkras resurser och kapacitet.
- Vi måste investera i samhällen och dess olika samfund som kan främja delaktighet, sociala nätverk och mötesplatser, aktiviteter och säkerhet.

---

⁵ WHO Global Action Plan for the prevention and control of noncommunicable diseases 2013–2020

Många aktörer måste bidra

- Många samhällsaktörer har ett ansvar för en jämlik hälsa och välbefinnande. Det yttersta ansvaret ligger på våra högsta verkställande organ; regeringar, landstings- och kommunstyrelser.
  - De nationella, regionala och lokala nivåerna har alla ett ansvar, men kan påverka på olika sätt genom sina olika uppdrag och mandat.
  - Det civila samhället utför ett viktigt arbete och är en resurs, samarbets- och mobiliseringsaktör.
  - Likvärdiga hälsotjänster kan tillämpa ett systematiskt angreppssätt som bidrar till jämlik hälsa och välbefinnande.
  - Genom att staten samordnar sig kan strategisk styrning, reglering och lagstiftning bidra till goda förutsättningar för hälsa och välbefinnande på nationell, regional och lokal nivå.
  - Näringslivet har en stor potential att bidra till hälsa och välbefinnande genom sin roll som arbetsgivare, producent och viktig part i samhället.
-

Vi förbinder oss till att:

- Sprida budskapet om Trondheimsdeklarationen till beslutsfattare.
- Ta en aktiv roll för att uppnå våra gemensamma ambitioner.
- Bidra till ett ökat nordiskt samarbete för jämlik hälsa och välbefinnande i de nordiska länderna och att minska ojämlikhet i hälsa globalt.
- Uppmana kommande Nordiska folkhälsokonferenser att följa upp innehållet i denna deklaration.